

Buda nagy multjából

Az első budai könyvnyomtató mester

Karai László igen nevezetes ember volt Mátyás király udvarában. Királyi főjegyző és alkancellár, a budai egyház prépostja, rendkívüli követ egy személyben, aki arra is alkalmas volt, hogy Őszentsége, a római pápa segítségét megnyerje a husziták megrendszabályozására.

Ebben az ügyben már járt Rómában Mohorai Miklós váci kanonok és Veronai Gábor ferences testvér, hanem Karai bizonyára jobban értett a dologhoz. Még arra is ráért, hogy megnézze a három éve (1467 óta) a *Massini-palotában* működő nyomtató műhelyt. — *Sweynheym* és társa volt ekkor a nyomda tulajdonosa.

Sokat panaszkodhattak Karainak a római nyomtató viszonyok miatt. Mindjárt magával hozta a műhely egyik kitűnő szakemberét: Hess András. Itthon, saját úri palotájában adott neki műhelyt és szállást.

Hess András, a könyvnyomtató

Karai László érdemeit *Fraknoi Vilmos*, a néhai tudós püspök ásta ki a vatikáni levéltárból. Hess András sorsát pedig egy későbbi kitűnő nyomdász író: *Novák László* rajzolta meg. Kutatásai szerint Hess már az 1471. év javát Budán töltötte.

Első időben a betűformák, szekrények és a nyomtató sajtó megalkotása foglalták le idejét. A nyomtató mester maga volt a gép, betűk, formák, az egész berendezés alkotója. Hess mégis elkészült a nyomdával 1472 elejére. Egy egész évig várt. Alighanem megúnhatta ezt a dicsőséget, mert egyszeribe csak hozzáfogott a munkához. Állítólag *Turóczi János* írta a nyomda első kiadványát, aminek becsületes címe deákul: *Chronica Hungaricum*, azaz a magyarok története.

Ez a 67 oldalas kis mű két részben tárgyalja históriánkat egészen Mátyás királyig. Eszerint modern igényeket elégitett ki. Nagyon érdekes a mű ajánlása, amelyet Hess mecénásának, Karainak írt:

... a Te meghívásodra a dicső Magyarországba jöttem. Itt nem kevés ideig foglalkozás nélkül voltam, míg végre hosszú időt igénylő nagy váll-

lathoz: Magyarország krónikájának kinyomtatásához fogtam.

... Mikor pedig arról elmélkedném és hosszasan magamban tépelném, hogy fáradozásaimnak néhány nap előtt befejezett ez első eredményét kinek ajánljam: mást nem találtam, mint téged, tisztelt uram.

(Fraknoi V. fordításából.)

Még egy nyomtatványról valószínűnek látszik, hogy Budán Hess nyomdájában készült. *MAGNI BASILII DE LEGENDIS POETIS* a címe. Ebben azonban már nincs ajánló levél s az sincs feltüntetve, mely évben készült.

Buda megelőzi Bécset

Föl kell tennünk, hogy Hess e munka kiadása után elhagyta az országot. Legáltalában több említés róla nem esik. Lehet, hogy ennek oka elemi csapás volt, amely elpusztította a nyomtató felszerelését, amint azt későbbi időre feltételezi *Ballagi Aladár*.

Bizonyos, hogy

Mátyás uralma alatt sok más várost, Bécset is megelőzve, Budán könyvnyomtató műhely volt.

Ha ennek pillanatnyilag nem is volt különösebb kultúrhatása: ez művelődéstörténeti szempontból Karai modern kezdeményezését nem kischbíheti.

Hess Andrásról pedig álljon itt néhány szó, Fraknoi fogalmazásában:

'Ajánló levelében két jellemvonása tűnik fel: az ideális felfogás a könyvnyomtatásról s a humanisták élmélygős hízlegéseitől elütő, komoly, mondhatnók méltóságteljes hang, melyen pártfogója iránt érzett háláját tolmácsolja. Ilyen ember nem szánja el magát arra, hogy a kegyelem kenyerén élőködjék.

Talán vándorhotot vett kezébe, talán visszament Olaszországba, hogy mint névtelen nyomtató munkás fejezze be életét.

Mindegy. Hagyott valamit köztünk, amitől fényesebb az arcunk, büszkébb a magyarságunk. Itthagytta a könyvnyomtatás új szellemét, amivel sok évszázad után, ma is harcol a nemzet az igazságért és szabadságért.

Magyar Csik Józsefné

Könyvtár: Budapesti Könyvtár

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Magyar Csik József		
Cím:	Buda nagy multjából		
Forrás:	Igazság		
(Hely)	1946. Máj. 23.		
(Idő)	(Köt. v. fiz.)		
(Oldal)	(Oldal)		
Helyszám	655		
Személy	"1946"		
Tárgy	Osztrácyozás		